

DIENSTWEIGERING van Vlamingen in het Belgische leger, wegens gewetensbezwaren, kwam als probleem voor in de jaren 1930-'40. Voordien hadden Lode Bonten (1928) en Joris de Leeuw (1930) geweigerd gevolg te geven aan Franse bevelen. Bonten werd afgekeurd, De Leeuw op 6 mei 1930 veroordeeld tot drieëneenhalve maand gevangenis, vrijgelaten en op 21 augustus door het krijgshof vrijgesproken. Zijn geval bracht de openbare mening in beroering en gaf de doorslag tot de (gedeeltelijke) vernederlandsing van het Belgische leger. De Leeuw vervulde daarna loyaal zijn dienstplicht.

Lode van Dijck was de eerste die (in 1931) op grond van Vlaams-nationale gewetensbezwaren alle militaire dienst weigerde, omdat de Belgische staat zijns inziens aan het Vlaamse volk rechten onthield en bijgevolg geen aanspraak kon maken op Vlaamse dienstbaarheid, volgens de leus Geen Recht - Geen Land - Geen Vorst!, die in die periode bij een prinselijk bezoek aan Antwerpen uithing aan het balkon van het Vlaams huis Malpertuus. Spoedig

volgden anderen zijn voorbeeld, o.a. Jan Thielemans, Willem de Baere, Lionel de Vlaeminck, Berten Fermont. Laatstgenoemde werd na 25 maanden gevangenis vrijgelaten, waarna hij 14 dagen later thuis overleed.

Er werd in Vlaams-nationale kringen wel gesproken over een dienstweigeringsbeweging en er was een Dienstweigeraars-Steun-Komiteit, maar toch ging het telkens om individuele gevallen (een vijftientigtal), waarbij men zich op verschillende weegredenen beriep, hoofdzakelijk Vlaams-nationale (zoals L. van Dijck en Berten Fermont), pacifistische (Arseen de Schrijver, Jozef Geerts e.a.), antimilitaristische en Vlaams-nationale samen (Willem de Baere, Jeroom Buysse, Hendrik Verhelle). Er waren ook enkele gevallen met socialistisch-antimilitaristische drijfveer (o.m. Herman van Volsem en Rudger Simoens). Uit socialistische partijtucht werd Van Volsem daarna toch soldaat. Al deze motiveringen waren òfwel verweven met het Vlaams-nationalisme sinds de Frontbeweging, òf leunden aan bij stromingen in Europa. Na de dood van Fermont waren er nog een reeks dienstweigeraars die zich uitsluitend op pacifistische motieven beriepen. Toch waren het in hoofdzaak Vlaams-nationalisten en zij behoorden meestal tot de Katholieke Jongeren Vredesactie, o.a. Van Humbeeck, de gebroeders Spiessens en Jan Keustermans. Deze radicaal pacifistische beweging verwierp de mogelijkheid van een rechtvaardige oorlog in de gegeven tijdsomstandigheden en verdedigde bijgevolg het recht tot dienstweigering. Eén van hen, Rik Spiessens, zat nog gevangen na de Duitse inval in 1940. Hij trad later (weduwenaar geworden) in de Italiaanse kapucijnenorde en werd in 1972 tot priester gewijd.

LITERATUUR: G. Walschap, *Nooit meer oorlog* (1931); - B. Femont, *Dienstweigering als Vlaamsch-nationaal beginsel*, in *De Schelde* (17 februari 1932); - B. Fermont, *De oorzaken van de dienstweigering*, in *De Schelde* (18 oktober 1932); - *De Vlaamsche Dienstweigeraar*, maandblad (1933-'34); - H.J. Elias, *Vijftientig jaar Vlaamse Beweging 1914/1939*, III (1969).

ALBERT GOOVAERTS

Wachtebeke, 25 Juli 1931.

Excellentie,

Het geval, door den Vlaamschen
dienstweigeraar Lode Van Dijk uitgeworpen, is
in goede aarde gevallen en heeft vruchten opge-
leverd.

Ondergeteekende immers, ~~Berten~~ Robert
Fermont, geboren te Bergerhout op 30 Januari 1914,
en aangewezen voor het 1ste regiment legerartille-
rie in garnizoen te Oude-Loofdrecht, om ~~het~~ op 17
Augustus 1931 onder de wapens te worden geroepen,
weigert besluit bevels regiment te verzoeken op
grond hetzelfde beweegreden door den knappen Vla-
ming Lode Van Dijk aangehaald, n.m. omdat de
Belgische Staat de Vlaamsche Volksgemeenschap
haar rechten onthoudt.

Intussen, Excellentie, laat
ik niet ma'dagelijks propaganda te maken
voor de dienstweigering en kan ik u verzeker-
en dat nog meer jonge Vlamingen de koenech
van Lode Van Dijk zullen navolgen.

Hoogachtend

uw d.d.

Robert Fermont

Stationsstraat 14

Wachtebeke

Over zijne Excellentie den Minister van Lands-
verdediging te Brussel.